

ca, pomembnostjo in perspektivnostjo obravnavane investicije.

Pri obravnavanju posojil malemu gospodarstvu s področja osebnega dela je obvezno tudi mnenje organa za gospodarstvo in finance pristojne občinske skupščine.

10.

Poslovne banke bodo v skladu s svojo poslovno politiko in kreditno sposobnostjo prosila odobravanje posojila tudi do višine 70 odstotkov predračunske vrednosti investicije in z vračilno dobo do 10 let zlasti za investicije, ki imajo poseben družbeni pomen ali so pomembne za odpiranje novih delovnih mest.

11.

Poslovne banke, bodo v svoji poslovni politiki določile pogoje, pod katerimi bodo posojilojemalcem, malemu gospodarstvu s področja osebnega dela, odobravanje posojila brez depozitov.

12.

Zavarovalnice bodo zavarovale posojila posojilojemalcem, malemu gospodarstvu s področja osebnega dela, pod najugodnejšimi pogoji.

13.

Posojilojemalci, samostojni obrtniki in občani po tem dogovoru, praviloma ne morejo odtujiti osnovnih sredstev, nabavljenih s posojili po tem dogovoru, dokler posojilo ni odplačano. Izjema se taka osnovna sredstva smejo odtujiti, če se nadomestijo z drugimi osnovnimi sredstvi najmanj enake vrednosti.

O tem daje soglasje pristojni organ občinske skupščine.

14.

Poslovne banke bodo malemu gospodarstvu odobravanje posojila na osnovi enotne in poenostavljene metodologije, ki je sestavni del tega dogovora.

15.

Poslovne banke bodo pri odobranju posojil malemu gospodarstvu vključile v svoje organe tudi delegate ustrezne dejavnosti.

16.

Izvajanje tega dogovora bo spremljal poseben odbor, sestavljen iz predstavnikov podpisnikov. Odbor bo po potrebi, a najmanj, enkrat letno poročal podpisnikom o izvajanju dogovora in o morebitnih problemih.

17.

K družbenemu dogovoru lahko pristopijo tudi druge družbene pravne osebe, če s podpisom sprejmejo pravice in obveznosti, ki iz njega izhajajo.

18.

Družbeni dogovor zavezuje glede pravic in obveznosti samo podpisnike oziroma njihove članice. Ta družbeni dogovor se lahko spremeni ali dopolni le na način in po postopku, kakor je bil sklenjen.

19.

Ta družbeni dogovor velja z dnem, ko ga podpiše Gospodarska zbornica Slovenije, Zadruga zveza SR Slovenije, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, poslovne banke, vsaj ena od zavarovalnic in večina občinskih skupščin, uporablja pa se od dalje.

P.S.: Izvršni svet bežigradske občinske skupščine predlaga, da se besedilo 4. točke spremeni tako, da bi se glasilo:

»Gospodarska zbornica Slovenije bo po svojih organih usklajevala razvojne programe posameznih dejavnosti na nivoju občine in regije.« (Drugi stavek naj bi črtali.)

V drugem odstavku 7. točke naj bi črtali besedo »tudi«.

OBRAZLOŽITEV

Družbena pa tudi zasebna obrt na območju občine Ljubljana-Bežigrad zadnjih nekaj let ne narašča več. Na drugi strani pa potrebe občinskega gospodarstva in naraščajoče prebivalstvo narekujejo vedno večje zahteve, predvsem storitvenih dejavnosti.

V ilustracijo (podatki so vzeti iz leta 1973): imamo 22 organizacij na področju obrti v družbenem sektorju (pleskarstvo, polaganje parketov, mizarstvo, krojaštvo in podobne dejavnosti). V zasebnem sektorju pa imamo 537 obrtnikov, od katerih jih dela v tako imenovanih storitvenih dejavnostih samo 7,5 odstotkov ali 40 obrtnikov, ki se bavijo z osebnimi storitvami in uslugami občanom. To vsekakor ni v razmerju s številnimi potrebami občanov, ki jih je na območju Bežigrada skoraj 45 tisoč. Še posebej pa je zaskrbljujoča ugotovitev, če te obrtnike, ki se bavijo z osebnimi storitvami, razvrstimo po posameznih krajevnih skupnostih. Tako v Savskem naselju, Beričevem, Brinju in Nadgorici sploh nimajo niti enega obrtnika v teh storitvenih dejavnostih. Podobno je tudi v Tomačevem, v novi Soseski BS-3, predvsem tam kjer nastajajo nova stanovanjska naselja. Domala vsa storitvena obrt v zasebnem sektorju je torej zgoščena na območju krajevnih skupnosti Bežigrada, Borisa Kidriča, Posavja in Stadionov.

Ti podatki dovolj nazorno kažejo, da zasebna obrt na področju storitvenih dejavnosti tudi skupaj s podobnimi organizacijami, ki delajo na družbenem sektorju, ne more pokrivati vsak dan bolj številnih potreb občanov po teh storitvah.

Družbeni dogovor bo opredeljeval globalna načela za pridobivanje posameznih kreditov pod ugodnejšimi pogoji. Osrednjo vlogo bodo pri tem imele občinska skupščina in njeni organi, ki bodo na podlagi programov, planov, posebnih sporazumov ali predpisov stimulirali malo gospodarstvo s primerno davčno politiko, politiko zaposlovanja, politiko kreditiranja in drugo.

Na ta način bo Družbeni dogovor omogočil in zahteval odpravo nekaterih neskladij na področju malega gospodarstva v občini Ljubljana-Bežigrad,

PREDLOG

Družbeni dogovor

o oblikovanju in izvajanju študentske politike v SR Sloveniji

UVOD

Področje štipendiranja v naši republiki je bilo eno prvih področij, ki smo ga zaradi pomembnosti uredili z družbenim dogovorom že v letu 1970. Spremembe dogovora so postale nujne zaradi določenih pomanjkljivosti, ki jih zgolj z dogovarjanjem na tem področju ne moremo ustrezno razrešiti, so pa bila v javni razpravi deležna izjemne pozornosti. Razprava je trajala od septembra lani in osvetlila problematiko štipendiranja z najrazličnejših vidikov. Nekaj vprašanj je bilo moč ustrezno razrešiti šele po uveljavitvi nove ustave (npr. obseg in raven dogovarjanja in sporazumevanja, vloga samoupravnih interesnih skupnosti, vloga učencev in študentov v vzgojno-izobraževalnem procesu, sankcije ipd.) medtem ko bodo vprašanja sistema vzgoje in izobraževanja v bližnji prihodnosti (zakon o visokem šolstvu, o srednjem šolstvu itd.). Odbor udeležencev dogovarjanja je iskal kompromisne rešitve, ki so po eni strani izhajale iz dokaj jasno opredeljenega razvoja vzgoje in izobraževanja, po drugi strani pa je poskušal vsako rešitev v največji možni meri uskladiti z realnimi ekonomskimi oz. materialnimi zmogljivostmi združenega dela. Dvojnost v štipendiranju torej izhaja iz želje, da po načelih socialistične solidarnosti izenačujemo materialne možnosti za izobraževanje mladine, obenem pa zagotovimo tudi nagrajevanje doseženega delovnega uspeha mladih v šolah. Ob tako zastavljenem študentskem dogovoru pa je izobraževanje niso več potrebna, čeprav je upoštevana potrebna socialna varnost v prehodnem obdobju. Osnovno vodilo v študentski politiki, kot je precizirana v dogovoru, naj postane kadrovska politika združenega dela, ki je povezana z vlaganjem v razvoj vsake temeljne organizacije združenega dela in družbenopolitične skupnosti. Predstavniki študentov ljubljanske univerze so opozarjali na neustrezno dvojnost štipendiranja, in na vprašanja sistemske narave s področja vzgoje in izobraževanja, tako da dogovor upošteva kompromisne rešitve, kar zadeva povezovanje mladih v šolah s konkretnimi organizacijami združenega dela. Zato ostaja

bistvena novost, ki jo želimo z dogovorom uveljaviti znatno večja solidarnost in enotna politika nagrajevanja uspeha. V razpravi so se oblikovala tudi temeljna načela, ki jih dogovor upošteva. Ta načela so:

1. načelo upoštevanja družbenih dogovorov, samoupravnih sporazumov, smernic, stališč in sklepov o kadrovski politiki (2. člen)

2. načelo izenačevanja materialnih možnosti za šolanje (2. in 13. člen)

3. načelo izbire po sposobnostih (2. člen)

4. načelo samoupravnega sporazumevanja (3. člen)

5. načelo razrednega pristopa (3. člen)

6. načelo vključevanja štipendiranja v razvojne načrte združenega dela in načelo učinkovitosti vlaganja sredstev (5. člen)

7. načelo enotnosti in enakopravnosti v okviru družbenih planov razvoja (5. člen)

8. načelo solidarnosti (6. člen)

9. načelo usklajevanja višine štipendij iz združenih sredstev z življenjskimi stroški (7. in 8. člen)

10. načelo objektivnosti pri odločanju (9. člen)

11. načelo povezovanja mladih v šolah z združenim delom (10., 16., 17., 18. člen)

12. načelo nagrajevanja po delu — učnem uspehu (11. člen)

13. načelo zagotavljanja podobnega družbenoekonomskega položaja mladih v šolah z drugimi delovnimi ljudmi (12. člen)

14. načelo javnosti (14., 19. in 20. člen)

15. načelo štipendiranja za dobo šolanja (15. člen)

16. načelo samoupravnega razsojanja in sankcioniranja (21. in 22. člen)

17. načelo delitve dela po pristojnosti (23. člen)

18. načelo socialne varnosti (23. člen)

Družbeni dogovor po svoji vsebini predstavlja akcijsko zasnovo podpisnikov. V samoupravnem sporazumevanju bo torej treba uveljaviti vsa ta načela, pri čemer že lahko upoštevamo, da so v splošnem sprejemljiva za nekatere največje štipenditorje, ki so sodelovali tudi pri oblikovanju dogovora.

Ljubljana, 1974

Odbor udeležencev dogovarjanja

Ob upoštevanju, da so štipendije pomembna oblika uresničevanja kadrovske politike in da morajo omogočati tudi bolj izenačene materialne možnosti za izobraževanje,

da z načrtno medsebojno povezano družbeno dogovorjeno kadrovske in štipendijske politike lahko bistveno vplivamo na vključevanje večjega dela mladine v izobraževanje na vseh stopnjah šolanja glede na kadrovske potrebe združenega dela,

da že v sedanjih razmerah lahko zagotovimo štipendije vsem učencem in študentom, ki bi jim slabše materialne razmere preprečevale nadaljnje šolanje, s tem da:

— določimo enotne kriterije štipendiranja v SR Sloveniji,

— bolj izenačimo možnosti kadrovanja organizacijam združenega dela iz manj razvitih in obrobni predelov naše republike,

— učence in študente za uspehe v šoli primerno nagrajujemo in spodbujamo k boljšim rezultatom, zlasti še h kvalitetnemu in pravočasnemu končanju študija;

in z namenom, da spodbujamo mladino za izobraževanje v skladu z družbenimi potrebami, njenimi sposobnostmi in nagnjenji

sprejemamo

samoupravne interesne skupnosti v SR Sloveniji

skupščine občin v SR Sloveniji

Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije

Zveza sindikatov Slovenije

Zveza mladine Slovenije

Zveza skupnosti študentov Slovenije

Gospodarska zbornica SR Slovenije

skupnosti in združenja vzgojnoizobraževalnih zavodov

DRUŽBENI DOGOVOR O OBLIKOVANJU IN IZVAJANJU ŠTIPENDIJSKE POLITIKE V SR SLOVENIJI

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

S tem družbenim dogovorom se podpisniki dogovorimo o nalogah, obveznostih in pravicah pri oblikovanju in izvajanju temeljnih načel in kriterijev za štipendiranje učencev srednjih šol in študentov visokošolskih zavodov.

2. člen

Pri oblikovanju temeljnih načel in kriterijev upoštevamo določila družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov ter smernice, stališča in sklepe organov družbenopolitičnih organizacij in skupnosti o kadrovski politiki in o izenačevanju materialnih možnosti za šolanje otrok ne glede na njihov socialni položaj.

Pri izvajanju politike štipendiranja bomo uveljavljali poklicno svetovanje in usmerjanje tako, da bodo ob izenačenih materialnih možnostih odločale o šolanju po osnovni šoli sposobnosti in nagnjenja mladih.

3. člen

Spodbujali in podpirali bomo samoupravne sporazumevanje delovnih ljudi o usklajevanju njihovih interesov na področju štipendiranja. Pri tem se bomo zavzemali za uveljavitev načel in kriterijev iz tega dogovora in skrbeli, da bodo štipenditorji zagotovili pri štipendiranju prednost učencem in študentom, ki so v slabšem materialnem položaju in dosegajo boljše učne uspehe ter otrokom iz delavskih in kmečkih družin.

Obenem bomo spodbujali tudi k vključevanju v Titov sklad za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev in uveljavljali za štipendiranje iz tega sklada kriterije, ki so sestavni del tega dogovora.

II. NAČELA IN KRITERIJI

4. člen

Štipendiranje naj bo po načelih in kriterijih iz tega dogovora omogočeno za vse, ki nadaljujejo šolanje po končani osnovni šoli.

Upoštevano naj bo, da so štipendije: — sestavni del vlaganj v družbeno reprodukcijo

— instrument kadrovske politike združenega dela

— nagrada in spodbuda za uspešno delo učencev in študentov, ki se povezujejo z organizacijami združenega dela

— pomembna oblika izenačevanja materialnih možnosti za šolanje.

5. člen

Štipendiranje mora biti sestavni del razvojnih načrtov združenega dela, tako da bo zagotovljena učinkovitost sredstev, vloženih v ta namen.

Za štipendiranje na območju SR Slovenije naj bodo uveljavljeni enotni kriteriji, ki naj prispevajo k zmanjševanju odliva kadrov iz manj razvitih območij in omejevanju prehajanja kadrov ter obenem zagotavljajo enakopravne možnosti kadrovanja organizacijam združenega dela glede na njihove potrebe v skladu z družbenimi plani razvoja.

Štipendije iz združenih sredstev

6. člen

V samoupravnem sporazumevanju naj bodo uveljavljeni enotni kriteriji za štipendiranje učencev in študentov, ki zanje združeno delo še nima neposrednega kadrovskega interesa, in jih starši v času šolanja ne morejo v celoti vzdrževati.

V skladu z načelom izenačevanja materialnih možnosti za šolanje naj se zato iz prvega odstavka tega člena združujejo v občinah, kjer imajo podpisnice samoupravnega sporazuma svoj sedež. Obenem naj podpisnice prevzamejo tudi obveznosti solidarnega prelivanja združenih sredstev v manj razvite občine in v občine, ki v njih združena sredstva ne bodo zadoščala.

Z združenimi sredstvi gospodarijo skupne komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občinah in zbor delegatov skupnih komisij. Naloge, pristojnosti, obveznosti in pravice skupnih komisij urejajo podpisnice samoupravnega sporazuma o štipendiranju s pravili.

Za uresničitev določil tega člena naj bo v samoupravnem sporazumevanju določen prispevek iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela v SR Sloveniji.

7. člen

Osnova za odmero višine štipendije iz združenih sredstev naj bodo mesečni življenjski stroški učencev in študentov, ki naj jih vsako leto ugotavljajo podpisnice samoupravnega sporazuma o štipendiranju v sodelovanju s pristojnimi organi in institucijami. Pri analizah višine življenjskih stroškov pa naj bo upoštevano, da obsegajo:

- stroške stanovanja in prehrane v času šolanja
- stroške obleke in obutve
- stroške za šolske potrebščine
- stroške prevoza
- stroške za kulturo in rekreacijo.

8. člen

Pri odmeri višine štipendije iz združenih sredstev naj se od osnove iz prejšnjega člena odšteje delež staršev v višini polovice dohodka na člana družine in stroški dodatek za štipendista. Če je delež staršev enak ali višji od osnove, učenec ali študent nima pravice do štipendije iz družbenih sredstev.

Štipendije iz združenih sredstev naj bodo usklajene z višino življenjskih stroškov vsako leto nanovo.

9. člen

Pri presoji materialnega položaja kandidata za štipendiranje naj bodo uveljavljena čimbolj objektivna merila, pri čemer naj s svojim mnenjem sodelujejo vzgojnoizobraževalni zavodi, krajevne skupnosti, družbenopolitične in druge organizacije, zlasti pa socialno skrbstveni organi, ko bodo obravnavane prijave kandidatov iz družin samohranilk in prijave poročenih študentov.

Pri presoji dohodkov naj bodo upoštevani vsi dohodki družine v preteklem letu.

10. člen

Dosledno naj bo uresničeno načelo čimprejšnjega povezovanja mladih v šolah z organizacijami združenega dela.

Zato naj pravico do štipendije iz združenih sredstev zgube učenci oz. študenti, ki se na razpise organizacij združenega dela ali skladov samoupravnih interesnih skupnosti za štipendiranje v strokah, za katere se izobražujejo, ne prijavijo ali tako štipendijo odklonijo.

Štipendije organizacij združenega dela in skladov samoupravnih interesnih skupnosti

11. člen

Za določanje višine štipendije organizacij združenega dela in skladov samoupravnih interesnih skupnosti naj veljajo kriteriji učnega uspeha in hitrosti šolanja, tako da bodo sporazumno sprejete enotne lestvice točkovnih vrednosti teh štipendij:

za učence srednjih šol	
z zadostnim uspehom	350 točk
z dobrim uspehom	400 točk
s prav dobrim uspehom	400 točk
z odličnim uspehom	500 točk
za študente visokošolskih zavodov	
s povprečno oceno	
6,0–6,5 oziroma 2,0–2,4	450 točk
6,6–7,2 oziroma 2,5–2,9	500 točk
7,3–7,9 oziroma 3,0–3,4	570 točk
8,0–8,6 oziroma 3,5–3,9	650 točk
8,7–9,3 oziroma 4,0–4,4	750 točk
9,4–10 oziroma 4,5–5	850 točk

Štipenditorji v manj razvitih občinah lahko povečajo štipendije iz prejšnjega odstavka do 200 točk.

Študentom, ki opravijo vse obveznosti iz prejšnjega šolskega leta do decembra naslednjega šolskega leta, se štipendija poviša za 100 točk, če pa opravijo te obveznosti do septembra istega šolskega leta, pa za 250 točk.

12. člen

Da bi bile višine štipendij organizacij združenega dela in skladov samoupravnih interesnih skupnosti uskla-

jene z gibanji osebnih dohodkov zaposlenih, naj se vrednosti točke iz prejšnjega člena določa z upoštevanjem teh gibanj v povprečju za celo SR Slovenijo vsako leto nanovo.

13. člen

Štipendisti organizacij združenega dela in skladov samoupravnih interesnih skupnosti lahko uveljavljajo iz združenih sredstev v svoji občini pravico do razlike med najnižjo štipendijo iz 11. člena tega dogovora (350 oz. 450 točk) in višino štipendije, ki bi jim pripadala iz združenih sredstev (8. člen).

Razpisi štipendij in štipendijsko razmerje

14. člen

Uveljavljeno mora biti načelo javnega razpisovanja štipendij. Razpisi vsebujejo vsa določila, ki so pomembna za štipendijsko razmerje (člen 16, 17 in 18).

Za prijavo za razpise naj se uporablja obrazec DZS – 1,65 »Prošnja za štipendijo«, kandidati pa naj obvezno prilože tudi dokazila o materialnem položaju in učnem uspehu.

15. člen

Štipendiranje je vezano na dobo šolanja ali študija na posameznih vzgojnoizobraževalnih zavodih v skladu z določili zakonov o trajanju šolanja ali študija in statuti vzgojnoizobraževalnih zavodov.

16. člen

Štipendijska razmerja se urejajo s pogodbami.

Pogodbe o štipendiranju vsebujejo zlasti naslednja določila:

— obveznosti štipendista do šolanja ali študija

— obveznosti štipendista do štipenditorja (delovna praksa, naloge s področja bodočega dela štipendista)

— določila o višini štipendije in čas, ko mora štipendist šolanje končati in začeti delati v združenem delu štipenditorja

— obveznost povrnitve štipendije, če štipendist ne izpolni pogodbениh obveznosti, razen v primerih, ko je vzrok neizpolnitve daljša bolezen ali trajna nezmožnost za delo in šolanje

— druga določila, ki naj prispevajo k hitremu in kvalitetnemu študiju oz. bodo izhajala iz samoupravnega sporazuma o štipendiranju in splošnih aktov štipenditorjev.

17. člen

Pogodba o štipendiranju iz združenih sredstev naj vsebuje smiselno enaka določila, kot pogodba iz prejšnjega člena.

Štipendisti iz združenih sredstev v posamezni občini naj s pogodbo prevzemajo obveznost, da se bodo po končanem šolanju vključili v združeno delo na območju iste občine, vendar naj ta obveznost preneha, če se štipendist poveže s štipenditorjem v skladu z določili 10. člena tega dogovora.

18. člen

Za štipendiranje iz skladov samoupravnih interesnih skupnosti naj se smiselno uporabljajo določila 16. ali 17. člena tega dogovora.

Javnost in evidenca podatkov

19. člen

Vsi podatki s področja štipendiranja so javni in vselej na razpolago organom upravljalca in delavskega nadzora.

20. člen

S samoupravnim sporazumom naj bodo urejene tudi skupne evidence. V ta namen naj kadrovske službe skupščin občin v sporazumu z organizacijami združenega dela na svojih območjih zbirajo:

— splošne akte štipenditorjev, s katerimi urejajo štipendiranje

— razpise štipendij

— pregled razpoložljivih štipendij za posamezno šolsko leto, ki naj bo objavljen vsako leto do 30. aprila

— rezultate predpisov in pregled neizpolnenih potreb

— druge podatke, ki se nanašajo na štipendiranje in so v skupnem interesu.

Kadrovske službe skupščin občin naj vodijo tudi register podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občini in opravljajo tehnično administrativne posle za skupne komisije podpisnic v občini.

Sankcije

21. člen

V samoupravnem sporazumevanju naj bodo dogovorjene poti, ki bodo preprečevale nepravilno prevzemanje štipendistov in upoštevale moralno in politično odgovornost delavcev na delovnih mestih, povezanih s štipendiranjem in kadrovanjem.

Zato naj bodo uveljavljene tudi ustrezne sankcije.

Ukrepe zoper kršilke samoupravnega sporazuma naj izrekajo stalna samoupravna razsodišča, ki naj izvolijo podpisnice v občini.

Razsodišča naj odločajo o ukrepih zoper kršilke samoupravnega sporazuma glede na sedež podpisnic, ki je sporazum kršila.

Vsaka podpisnica samoupravnega sporazuma o štipendiranju v SR Sloveniji in skupne komisije podpisnic v občini imajo pravico predlagati uvedbo postopka za ugotovitev kršitve sporazuma. V skladu z nalogami iz tega dogovora pa naj bo v samoupravnem sporazumu omogočeno podpisnikom tega dogovora, da predlagajo ugotavljanje kršitve sporazuma.

V skladu s pomenom in vlogi razsodišč naj bodo njihove odločitve sprejete kot dokončne in izvršljive.

22. člen

Razsodišča naj za kršitve samoupravnega sporazuma izrekajo javni opomin in druge sankcije iz družbenih dogovorov o kadrovski politiki za hujše kršitve samoupravnega sporazuma, o štipendiranju naj bodo kršitke tudi materialno odgovorne. Razsodišča naj imajo pravico izreči ukrep obveznega dodatnega prispevka v združena sredstva v občini v višini 10.000 do 50.000 dinarjev, odgovorna oseba pa naj prispeva do 5.000 dinarjev.

Za hujšo kršitev štejemo ravnanje, ki je v nasprotju s temeljnimi načeli tega dogovora in nespoštovanje odlo-

čitev razsodišč in skupnih komisij podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občinah.

III. NALOGE POSAMEZNIH PODPISNIKOV

23. člen

Samoupravne interesne skupnosti bodo v razvojne načrte in programe družbenih dejavnosti vključevale štipendiranje kadrov za organizacijo združenega dela na področju, ki so zanje ustanovljene.

Posamezne samoupravne interesne skupnosti bodo štipendirale:

- temeljne izobraževalne skupnosti in skupnosti otroškega varstva kadre za področje predšolske vzgoje, osnovnega šolstva in varstvo

- izobraževalna skupnost SR Slovenije in posebne izobraževalne skupnosti kadre za področje srednjega šolstva in visokega šolstva s tem da bodo z visokošolskimi zavodi s posebnim sporazumom uredile štipendiranje diplomskega študija raziskovalnega in pedagoškega naraščaja (sklad Borisa Kraigherja)

- raziskovalna skupnost kadre za področje znanstveno-raziskovalnega dela in vse oblike podiplomskega študija (sklad Borisa Kidriča)

- kulturne skupnosti kadre za področje umetnosti in kulture (Prešernov sklad)

- telesnokulturne skupnosti kadre za področje telesne vzgoje, rekreacije in vrhunskega športa

- skupnosti zdravstvenega zavarovanja kadre za področje zdravstvenih dejavnosti.

Skupne naloge na področju štipendiranja bodo samoupravne interesne skupnosti uredile s posebnim sporazumom. S tem sporazumom bodo uredile tudi štipendiranje po načelih solidarnosti in vzajemnosti za organizacije združenega dela s področja družbenih dejavnosti v manj razvitih območjih.

Izobraževalna skupnost SR Slovenije bo v obdobju uveljavljanja tega dogovora in samoupravnega sporazuma o štipendiranju zagotovila sredstva za intervencijska posojila študentom visokošolskih zdvodov, ki ne bodo dobili štipendije. Za podeljevanje teh posojil veljajo dosedanj kriteriji sklada izobraževalne skupnosti SRS Slovenije za štipendije in posojila.

24. člen

Skupnosti zaposlovanja bodo s svojimi službami poklicnega usmerjanja sodelovale s štipenditorji in podpisniki tega dogovora in tako prispevale k usklajevanju kadrovskih potreb združenega dela s poklicnimi orientacijami in željami učencev in študentov.

25. člen

Skupnosti in združenja vzgojnoizobraževalnih zavodov bodo sodelovala s štipenditorji in tako omogočala učinkovito izvajanje politike štipendiranja.

26. člen

Skupščine občin bodo v skladu z nalogami in pristojnostmi na področju kadrovske politike spodbujale organizacije združenega dela k samoupravnemu sporazumevanju v skladu z do-

ločili tega dogovora in po potrebi predpisale, katere samoupravne organizacije in skupnosti so dolžne izvesti postopke sporazumevanja. V sporazumu z organizacijami združenega dela s svojih območij prevzemajo skrb za enotne evidence in tehnično administrativne posle skupnih komisij podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju.

27. člen

Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije, Zveze sindikatov Slovenije, Zveze mladine Slovenije in Zveza skupnosti študentov Slovenije bodo s samoupravno in družbenopolitično akcijo na vseh ravneh tvorno delovale za uresničitev določil tega dogovora in za učinkovito samoupravno sporazumevanje o področju, urejenem s tem dogovorom.

28. člen

Gospodarska zbornica SR Slovenije bo v samoupravnem sporazumevanju ob upoštevanju nalog iz dogovorov o kadrovski politiki uveljavljala zlasti potrebne načrtovanje kadrov ter tako prispevala k usklajenemu razvoju združenega dela na območju SR Slovenije.

IV. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

29. člen

Samoupravne sporazume iz III. poglavja tega dogovora bomo sprejeli najkasneje do 1. maja 1974.

30. člen

Organizacije združenega dela naj se sporazumejo, da v skladu z določili 8. člena tega dogovora združujejo od 1. julija 1974. iz svojega dohodka sredstva v višini 0,5 % od bruto osebnih dohodkov.

Vrednost točke iz 11. člena tega dogovora znaša 1 dinar. Mesečni življenjski stroški učencev in študentov znašajo 900 oz. 1.200 dinarjev in so za 200 dinarjev nižji za tiste, ki se vozijo na relacijah do 20 kilometrov, oz. 300 dinarjev nižji za tiste, ki se šolajo v kraju stalnega bivališča.

Za občane, ki z osebnim delom in lastnimi sredstvi opravljajo gospodarsko ali negospodarsko dejavnost in pristopijo k samoupravnemu sporazumu o štipendiranju, se smiselno uporabljajo določila, ki urejajo štipendiranje organizacij združenega dela. Štipenditorji iz prejšnjega odstavka, ki se jim ugotavlja dohodek iz teh dejavnosti, združuje sredstva v smislu prvega odstavka tega člena.

31. člen

Sporazumemo se, da vodi evidenco podpisnikov tega dogovora Izobraževalna skupnost SR Slovenije in jo obenem pooblašamo za sklic zbora delegatov podpisnikov tega dogovora.

32. člen

Izvajanje tega dogovora spremlja odbor podpisnikov v občinah in v republiki. Odbore bomo izvolili na prvem zboru delegatov podpisnikov.

Za tolmačenje tega dogovora je pristojen odbor na ravni republike.

Do izvolitve odborov iz prvega odstavka opravlja posle odbor, ki so ga imenovali udeleženci dogovarjanja.

33. člen

Ta dogovor se objavi v Uradnem listu SR Slovenije in zavezuje vsakega podpisnika s podpisom pristopne izjave.

Ljubljana 1974

OBRAZLOŽITEV DRUŽBENEGA DOGOVORA O OBLIKOVANJU IN IZVAJANJU ŠTIPENDIJSKE POLITIKE V SR SLOVENIJI

Osnutek družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji je rezultat triletnih prizadevanj za čimbolj usklajeno družbeno dogovorjeno politiko štipendiranja v naši republiki in javne razprave o spremembah dogovora, ki je trajala od septembra lani.

Ce želimo na kratko oceniti rezultate dogovora iz leta 1970, naj na prvem mestu poudarimo, da je nesporno pozitivno vplival na razvoj štipendiranja v naši republiki. Ob tem moramo upoštevati, da je bil ta dogovor sprejet in uveljavljen kot eden prvih takih dokumentov pri nas, ko se je samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje šele začelo. Pomembno je tudi dejstvo, da je dogovor v preambuli upošteval nekatere dolgoročne usmeritve, ki so bile po njegovem sprejemu družbeno verifirane z dokumenti o izenačevanju materialnih možnosti za izobraževanje mladine, o preprečevanju nepravilnih socialnih razlik in v zadnjem času še z dokumenti s področja kadrovske politike. Ob tem posebej poudarjamo, da so prav slednji dokumenti, ki razrešujejo vrsto predpogojev za uspešno politiko štipendiranja oziroma je bilo to doslej neustrezno urejeno področje eden bistvenih razlogov za vrsto odklonov in anomalij, ki jih dogovor iz leta 1970 ni mogel razrešiti. Samo na kratko ponavljamo, da je povezanost kadrovske in štipendijske politike vse večja, da pa zaradi različno — zlasti v kvalitativnem smislu — urejene kadrovske politike beležimo odstopanja od dogovora, tako navzdol (sicer manj) kot bistveno nad vse sprejemljive zneske. Po sili razmer je kadrovska politika najbolj »urejena« pri kadrovanju najbolj deficitarnih poklicev — pri tem seveda odmislimo splošno pomanjkanje kadrov glede na potrebe v odnosu na možen priliv — ki se žal odraža v preplačevanju kadrov, beležimo pa to že pri štipendiranju. Nesorazmerno visoke stimulacije ob konjunkturi nekaterih poklicev ne nazadnje pogojujejo tudi velik in neracionalen vpis na posamezne visokošolske zavode, s tem pa tudi velik osip. Takih vplivov seveda družbeni dogovor ni mogel razrešiti, ker po svoji naravi posega lahko le v končno in izvedbeno fazo kadrovskih planov organizacij združenega dela. Ker pa smo beležili odsotnost teh planov nasploh, oziroma so bili izdelani parcialni plani z izrazito kratkoročno orientacijo, je bilo dovolj štipendij za ključek, posameznih stopenj šolanja,

za začetek pa (razen sklada izobraževalne skupnosti SR Slovenije za štipendiranje in posojila in redkih izjem) ni skrbel nihče. To so bili nekateri poglavitni razlogi, da smo se odločili predlagati sprejem novega izpolnjenega dogovora, ki naj bi razreševal vprašanja:

- enotnih kriterijev za štipendiranje v SRS
- potrebnih ukrepov solidarnosti, intervencije in izenačevanja materialnih pogojev za izobraževanje
- usklajevanja štipendijske politike s kadrovske politiko v okviru razvojnih planov združenega dela
- potrebnega stimuliranja kvalitetnega in hitrejšega študija
- sankcij za kršitelje
- enotnih evidenc in javnosti pri štipendiranju
- enakopravnosti oziroma prednosti manj razvitih območij
- prilagajanje višine štipendij gibanju osebnih dohodkov in življenjskih stroškov
- usklajevanja in sporazumevanja o enotnih izhodiščih za vse dajalce štipendij v naši republiki.

Enotni kriteriji za štipendiranje v naši republiki so nujni. S tem po eni strani zmanjšujemo odliv kadrov iz manj razvitih območij, po drugi strani pa preprečujemo, da bi se mladi ljudje kljub morda drugačnim poklicnim željam usmerjali v poklice, za katere so že v času šolanja bolj nagrajevani. Obenem bi to tudi omogočilo, da se v večji meri uveljavi izbira mladine po sposobnosti, ne pa, kot je bilo temu doslej v večini primerov, da je o nadaljnjem šolanju odločala materialna zmogljivost staršev (socialna struktura študentov in npr. gimnazijcev v večjih središčih je veran od raz tega).

Pomemben element, ki ga moramo zagraditi upoštevati, je solidarnost in izenačevanje materialnih možnosti mladine za izobraževanje. Opozorili smo že, da materialni položaj v glavnem odloča o možnosti za nadaljnje šolanje. Če k temu dodamo še nizek nivo poklicnih aspiracij, ki je s tem pogojen, in zaviralne vplive gospodarsko in kulturno manj razvitega okolja, ki v njem mlad človek odrasča, nalagamo s tem službam poklicnega usmerjanja in vzgojnoizobraževalnim zavodom naloge, da te vplive omilijo. Da pa jim to omogočimo tudi po materialni plati, predvidevamo ustrezno združevanje sredstev po enotni stopnji za celo Slovenijo. Združena sredstva naj omogočijo podeljevanje štipendij, ki naj izenačujejo materialne možnosti za izobraževanje glede na življenjske stroške mladine v kraju šolanja. Te štipendije naj bi nadomestile praznino med štipendijami, ki že zavezujejo študenta, da začne po končanem šolanju z delom v združenem delu štipenditorja in s to torej bolj kratkoročne, in potrebni intervenciji ob vstopu v šolo, ko sicer neposreden kadrovske interes organizacij združenega dela še ni prisoten. Ob tem posebej poudarjamo, da s štipendijami ni moč reševati vzrokov slabšega uspeha mladih,

če so le-ti objektivno pogojeni (oziroma imajo zlasti pri prehodu iz osnovne šole v srednjo šolo učenci kvalitativno nižji nivo znanja). Ta vprašanja razrešujemo na drugih ravneh, so pa prav tako — razrešena seveda — predpogoj za uspešnost politike štipendiranja.

K stroškom šolanja morajo del sredstev prispevati starši. Zato predvidevamo enoten mehanizem, po katerem bi pri izračunu višine osnovne štipendije upoštevali delež staršev v višini polovičnega dohodka na člana družine in otroškega dodatka, ki je tudi oblika družbene pomoči. Razliko do ugotovljenih življenjskih stroškov naj bi zagotovila štipendija iz združenih sredstev. S tem mehanizmom bi v načelu omogočili vsem učencem, ki nadaljujejo šolanje po končani osnovni šoli, da imajo na razpolago za kritje stroškov šolanja v tem šolskem letu 900 dinarjev mesečno, oziroma nekaj manj, če se šolajo v domačem kraju. Posebej opozarjamo, da vprašanje združenih sredstev predpostavlja tudi izenačevanje pogojev med občinami oziroma, da je treba upoštevati, da nerazvite in ekonomske šibke občine iz sredstev, združenih na svojih območjih, ne bodo mogle kriti vseh potreb. In obratno, ekonomsko najmočnejše občine morajo po zadovoljitvi svojih potreb omogočiti prelivanje ostanka sredstev v občine, ki same ne morejo zbrati potrebnih sredstev. Naj še pripomnimo, da po naši oceni potrebujemo v SR Sloveniji za uresničitev navedenega cilja približno 130 milijonov dinarjev, kar pomeni pol odstotka od bruto osebnih dohodkov zaposlenih v naši republiki.

Obenem pa ta združena sredstva pomenijo, da bo lahko vsak občan v naši republiki z gotovostjo računal na štipendijo za svoje otroke, če bo seveda v takem materialnem položaju, da jim stroškov šolanja ne bi mogel v celoti kriti. S tem v največji možni meri odpravimo materialno selekcijo.

Glede na kadrovske potrebe združenega dela, dolgoročne in kratkoročne, upajmo sistem štipendij po enotnih lestvicah točkovnih vrednosti. Te lestvice naj bi upoštevale napredovanje v šoli in doseženo kvaliteto, uspeh. Za te točkovne vrednosti bi vsako leto določali vrednost točke tako, da bi štipendije sledile splošnemu porastu osebnih dohodkov. Standard učencev in študentov bi bil s tem usklajen s standardom drugih delovnih ljudi. Obenem je posebej poudarjeno, da se štipendije dajejo le za dobo šolanja po zakonu in statutih. Primerno oblikovana lestvica stimulacije za hitre študij naj bistveno pripomore k skrajšanju povprečne dobe študija. Ker pa je to le manjši del ukrepov v tej smeri, bo seveda s razvojem samoupravnih odnosov na področju vzgoje in izobraževanja treba razrešiti zlasti vprašanje učnih programov in odgovornosti pedagoških delavcev za kvaliteto in redno izpolnjevanje pedagoških obveznosti. Ta in še vrsta drugih vprašanj so tista, ki jih s štipendijsko politiko ne moremo razreševati, so pa za njen uspeh bistvenega pomena.

Usklajevanje kadrovske in štipen-

dijske politike v razvojnih planih je naslednja pomembna naloga. Uvodoma smo opozorili, da je prav neurejena kadrovska politika v marsičem pogojala neuspešnost štipendijske politike. Ob predpostavki, da bo kadrovska politika dobila v razvojnih planih ustrezno mesto, so dani pogoji za realizacijo načrtane politike. Na to dejstvo opozarjamo zlasti zato, ker navedene predpostavke pomenijo temelj štipendijske politike.

V dosedanjem dogovarjanju na tem področju ni bilo ustreznih sankcij. Ker družbeni dogovori o kadrovske politiki že vsebujejo določene sankcije, jih ta dogovor upošteva, obenem pa omogoča tudi denarne sankcije, ki so uzakonjene za različne kršitve medsebojnih razmerij v združenem delu. Ukrepanje je poverjeno stalnim samoupravnim razsodiščem, podrobnosti postopka pa bo treba urediti v samoupravnem sporazumu o štipendiranju.

Pomembna novost, ki jo dogovor uvaža, je opredelitev štipendijskega razmerja z bistvenimi sestavinami pogodbe o štipendiranju.

Posebej obravnavamo vprašanje evidence in z dogovorom zagotavljamo javnost dela na tem področju. Predvidene evidence naj bi omogočile, da bi razpolagali s stalnim predlogom razpoložljivih štipendij in tako primerjali mladino, ki bodisi poklicno še ni orientirana ali pa je osebno orientirana drugače, kot bi to zahteval družbeni interes v skladu s sprejetimi kadrovske plani. To pa tudi pomeni, da bo moč štipendije razpisovati za območje posameznih občin enkrat letno, medtem ko bi bil razpis za podelitev štipendij iz združenih sredstev praktično stalen, prošnje pa bi bilo moč obravnavati enkrat v vsakem kvartalu. Obenem bi mogli z analiziranjem strukture štipendistov v bistveno večji meri po enotni metodologiji zasledovati učinkovitost sistema štipendiranja.

Posebej so opredeljene naloge samoupravnih interesnih skupnosti in dosedanjih namenskih skladov.

Pri dogovarjanju in sporazumevanju na tem področju bi morali doseči soglasje vseh družbenih dejavnikov in vseh organizacij združenega dela, da imajo prednost pri kadrovanju v današnjih pogojih posameznega prodorna področja, ki so gonilo tehnološke revolucije in za nadaljnji družbeni razvoj bistvenega pomena. Ocenjujemo tudi, da bi enaka prednost šla tudi nerazvitim območjem, ki le s parcialnim investiranjem brez predhodne skrbi za kadre v razvoju ne bodo mogla bistveno napredovati.

Za zaključek naj poudarimo, da lahko učinkovit sistem štipendiranja izoblikujemo le z vsestransko družbeno in samoupravno politično akcijo. Smatramo namreč, da je v tem sistemu zadoščeno skupnim interesom, da pa bo treba zato sporazum s tega področja toliko bolj odgovorno usklajevati, da ne bo prihajalo do nepotrebnih in škodljivih odklonov.

Ljubljana, marec 1974

ODBOR UDELEZENECV
DOGOVARJANJA